

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні Приймальної комісії
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
Протокол № 4
від «23» березня 2021 р.

Голова Приймальної комісії

_____ Омельченко С.О.

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Вченою радою
факультету гуманітарної та
економічної освіти
протокол № 6
від «10» лютого 2021р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступників на денну (заочну) форму навчання

ФАКУЛЬТЕТУ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

для здобуття магістерського рівня вищої освіти

за спеціальністю 033 Філософія

Слов'янськ - 2021

2. УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Мозговий Л.І. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, історії та соціально-політичних і правових наук ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Ємельяненко Г.Д. - доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціально-політичних і правових наук ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Абизова Л.В. - кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціально-політичних і правових наук ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

3. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

Важливим стратегічним завданням модернізації сучасної освіти України є забезпечення якості підготовки фахівців відповідно до міжнародних вимог і стандартів.

Іспит з філософії є вступним випробуванням до ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» на навчання за програмою підготовки магістрів за спеціальністю 033 - Філософія.

Програму фахового вступного випробування зі спеціальності 033 Філософія розроблено відповідно до освітньо- професійної програми підготовки бакалавра. Вона орієнтована на визначення рівня обізнаності вступників щодо філософських проблем сучасності, особливостей філософії як специфічної форми духовної культури, що відіграє важливу роль у становленні світоглядних орієнтирів людини.

Згідно з Умовами вступу до вищих навчальних закладів України, затвердженими Міністерством освіти і науки України, прийом на навчання за програмою підготовки магістрів відбувається на конкурсній основі – складання фахового вступного випробування.

Іспит проводиться з метою перевірки теоретичних знань вступників та визначення рівня сформованості у вступників фахової компетенції (інформаційної, соціокультурної тощо), а також здатності та готовності реалізувати здобуті знання та вміння в майбутній професійній діяльності.

Мета програми – спрямувати підготовку вступників згідно з принципом неперервної освіти з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий освітній простір, формувати компетентного фахівця, стимулювати становлення філософської культури мислення на основі освоєння філософських теорій, концепцій, ідей, оволодіння сучасною базою філософських знань, сучасними аналітичними підходами і методами філософських досліджень.

Випробування проходить у письмовій формі, вступники дають письмову відповідь на питання білету виконуючи тестові завдання.

Вступник повинен виявити:

- здатність вільно орієнтуватися в основних теоретичних положеннях філософії;

- здатність розуміти та характеризувати основні етапи історичного розвитку філософії;
- здатність давати визначення філософським категоріям, використовувати принципи філософського мислення в процесі аналізу феноменів суспільного життя та культури;
- здатність використовувати в пізнавальній діяльності базові знання в галузі філософії, застосовувати методи логічного аналізу, теоретичного та емпіричного дослідження;
- здатність розуміти пізнання як специфічну форму відношення людини до світу, природу та сутність людського пізнання, його можливості, рівні, форми, ознаки достовірності, критерії істини;
- здатність орієнтуватися у сучасних філософських парадигмах;
- готовність застосовувати філософські знання в безпосередній практичній і науковій діяльності;
- здатність користуватися методологічним арсеналом науки у власних наукових дослідженнях;
- готовність демонструвати базові уявлення основних теоретичних положень філософії;
- готовність демонструвати обізнаність із тенденціями і проблемами розвитку сучасних філософських знань.

Програма фахового вступного випробування складається з двох розділів:

РОЗДІЛ I. «ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ».

РОЗДІЛ II. «СИСТЕМАТИЧНИЙ КУРС ФІЛОСОФІЇ».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ.

ВСТУП. Предметне поле та функціональне призначення філософії.
 Проблеми відношення людини до світу. Поняття світогляду. Співвідношення світогляду і філософії. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський, науковий. Зародження філософської думки. Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії. «Космос» і проблема світобудови. Ідея мудрості. Філософія як побудова світогляду засобами раціонального мислення. Предмет філософії. Основне коло філософських питань. Буттєві та світоглядні витоки філософії. Специфіка філософського дослідження світу. Концептуальна

багатоманітність і різнобарвність філософських шкіл і напрямків розвитку філософської думки. Основні підрозділи філософського знання. Основні функції філософії: світоглядна, гносеологічна, методологічна, соціально-практична. Відмінність філософії від інших форм суспільної свідомості за предметом, за методом та за основними функціями. Взаємозв'язок філософії та науки, філософії та політики, філософії та ідеології. Філософія і культура. Людина і її майбутнє – центральна проблема філософського пізнання. Національна своєрідність філософського мислення. Місце філософії у сучасному суспільному житті України.

РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

ТЕМА. 1.1. Філософія Стародавнього світу. Зародження основних парадигм філософствування. Передумови філософії в Стародавній Індії. Ведична література про людину, її походження та існування. Упанішади. Релігійно-філософські вчення (джайнізм та буддизм). Головні філософські школи Стародавньої Індії про людину та світ її життя. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Конфуцій про людину та її виховання. Даосизм про начала буття та ідеал мудреця. Особливості філософствування. Антична філософія, її своєрідність у порівнянні з філософією Індії та Китаю. Вчення про буття. Людина як міра усіх речей (Протагор). Самопізнання та належне існування (Сократ). Людина як мікрокосм (Демокрит). Антропологічні мотиви метафізики Платона. Арістотель про взаємопризначеність душі і тіла. Антична наука і проблема методу пізнання. Образи належного існування людини в елліністичній та римській філософії (стоїцизм, епікуреїзм та неоплатонізм). Римська антична філософія. Неоплатонізм.

ТЕМА 1.2. Філософія Середньовіччя. Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в Західній Європі. Апологетика, патристика, схоластика: Вчення Августина про природу та людину. Душа і тіло, концепція часу. Розум і воля. Феномен сповіді. Проблема самосвідомості. Концепція історичного процесу. Боецій про терапевтичну функцію філософії щодо людини. Еріугена про “розділення природи”. Ансельм Кентерберійський про онтологічне доведення буття Бога. П'єр Абеляр про діалектику. Суперечки про природу універсалій: номіналізм та реалізм. Вчення Фоми Аквінського про

співвідношення віри і розуму, про єдність душі і тіла, про двоїстість релігії і науки. Дунс Скот про свободу волі. Номіналізм В.Оккама, його значення для сучасності методології науки. Середньовічна есхатологія та теодицея.

ТЕМА 1.3. Філософія епохи Відродження. Характерні риси епохи Відродження. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності (Данте, Петрарка, Альберті). Розробка проблеми індивідуальності у платонізмі та аристотелізмі Італійського Ренесансу. Піко дела Мірандола та П'єро Помпонаці. Реформація, її ідеї. М. Кузанський про людину як центр космічної ієрархії буття. Соціальні теорії. Н.Маккіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла та ін. Гуманістичні ідеї Еразма Роттердамського. Природознавчі досягнення Н. Коперника, Й. Кеплера, Парацельса, Тіхо де Браге. Злам середньовічного уявлення про Землю як центр універсуму і про людину як царя природи. Пантеїзм Дж. Бруно, Скептицизм М. Монтеня.

ТЕМА 1.4. Західноєвропейська філософія Нового часу та Просвітництва. Особливості епохи. Формування нової парадигми філософствування. Наукова революція XVII ст. та проблема методу пізнання. Механізм, раціоналізм та емпіризм. Натуралістична антропологія Ф. Бекона, розробка нової моделі науки, емпіричного методу і розкриття причин помилок у пізнанні. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса, його вчення про державу. Р. Декарт про самосвідомість як сутнісну властивість людини, про метод пізнання, психофізична проблема. Раціоналізм Р. Декарта, його послідовники. Б. Паскаль про можливості та межі розуму. Поняття субстанції в філософії Б. Спінози. Структура світу і структура розуму. Розум і пристрасті. Необхідність, творчість, свобода. Монадологія В.Лейбніца. Особистнісний вимір буття. Свобода, вибір, теодицея. Д.Локк і його критика теорії природжених ідей Декарта. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії XVIII ст. П. Бейль, Д. Берклі, Д. Юм. Проблема людини в філософії Просвітництва. Монтеск'є, Вольтер, Руссо. Французькі матеріалісти XVIII ст. про людину як складну машину. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках.

ТЕМА 1.5. Німецька класична філософія. Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки. “Коперніканський переворот” І. Канта. Людина як “громадянин двох світів”. Природа і свобода. Теоретичний та

практичний розум. Діяльно-творча основа буття у філософії Й.Г. Фіхте. Суб'єктивна діалектика. Філософія тотожності Ф.В.Й. Шеллінга, його філософська система та метод. Людина як суб'єкт духовної діяльності, що створює світ культури. Г. Гегель про закономірності становлення сутності людини. Тотожність буття і свідомості. Діалектика Г. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Чуттєвість і розум. Спілкування та існування людської сутності. Любов як основа спілкування. Універсальність людини. Л. Фейєрбах і криза класичної філософії.

ТЕМА 1.6. Некласична філософія. Антираціоналістична установка філософії життя. Проблема нераціонального (воля, почуття, несвідоме). Людина як суб'єкт воління, світ як воля і уявлення (А. Шопенгауер). Ідея надлюдини в філософії Ф.Ніцше. Людське життя як культурно-історичний процес (В. Дильтей). Зародження екзистенціалізму. Екзистенціалізм С. К'єркегора як заперечення зведення людини до часткового моменту абсолютної ідеї. Людина як духовна істота, здатна до вибору і самовизначення. Проблема екзистенціальної істини. Ідея несвідомого і психоаналіз З. Фрейда. Структура психіки за З. Фрейдом. Психоаналітична онтологія людського буття. Феноменологія несвідомого. Психоаналіз і проблема антропосоціогенезу.

ТЕМА 1.7. Гуманістичний пафос вітчизняної філософії. Києво-Могилянська Академія, її вплив на філософську думку українського та інших народів (Ф.Прокопович, Г. Кониський та ін). Проблеми відношення людини і Бога, природи і духу, простору і часу, місця людини у Всесвіті. Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, їх морально гуманістична проблематика. Поширення філософських здобутків Академії за межами України. Г.С. Сковорода, його життя та філософія. Співвідношення теорії і практики. Самопізнання. Тлумачення Біблії. Антитетичний метод у філософії Г.С. Сковороди. Теорія пізнання. Світ, матерія, Бог. «Філософія серця», її вплив на світову філософську думку. «Внутрішня людина». Концепція «сродної» праці, есхатологічні погляди Г.С.Сковороди. Особливості української духовності на межі ХІХ – ХХ ст. Проблема людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. М.Костомаров про український народний характер. Т. Шевченко як філософ. «Філософія серця» П. Юркевича. Екзистенціальні

мотиви в творчості Юркевича. Філософія І. Франка, вплив позитивізму на її формування. Проблема поступу, людини та свободи. Філософські погляди Л. Українки, П. Грабовського і М. Коцюбинського. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова, їх вплив на розвиток слов'янського менталітету. В. Вернадський про феномен життя, всесвіт, людство і ноосферу.

ТЕМА 1.8. Постнекласична філософія: основні тенденції філософствування в ХХ - ХХІ ст. Світова філософія – спосіб критичного аналізу, осмислення найбільш значних універсальних проблем і процесів, відображення глибинних зрушень у культурі, динаміці співвідношень між різними її сферами. Критичний перегляд принципів і традицій класичної та некласичної філософії кінця ХІХ ст. Основні тенденції, риси сучасної філософії, її пошук нестандартних парадигм. Плюралізм течій сучасної філософії. Проблема людини як один із головних напрямів їх взаємодії. Неофрейдизм та його тенденції: проблема душі людини, структура і архетипи колективного несвідомого в філософії К.Г. Юнга; поняття «соціального характеру» та «соціального несвідомого» в філософії Е. Фромма. Екзистенціальна філософія і її різновиди (М. Гайдеггер, К. Ясперс, Ж.П. Сартр, А. Камю, Г. Марсель, М.М. Понті, С. де Бовуар, Н. Аббаньяно, Х. Ортега-І-Гассет та ін.). Головні проблеми екзистенціалізму – людина в загальній структурі буття, унікальність людського буття, проблема свободи. Персоналізм (М. Бубер, Е. Муньє, та ін.) як філософська течія, що визначає особистість і її духовні цінності вищим смислом цивілізації. Філософська антропологія (М. Шелер, Г. Плеснер) про природу людини та її місце у Всесвіті. Еволюція релігійної філософії ХХ ст., її переорієнтація від теоцентризму до антропоцентризму. Католицька філософія, її основні течії. Неотомізм (Е. Жільсон, Ж. Марітен, та ін.) про роль віри, знання та цінностей в житті людини. Тейярдизм про феномен людини в християнському еволюціоналізмі П. Тейяра де Шардена. Проблема знання і мови в філософії ХХ ст. Неопозитивізм (Л. Вітгенштейн, Б. Рассел, М. Шлік, ін.); постпозитивізм (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрбенд); структуралізм (Ж. Лакан, К. Леві-Стросс, Н. Фуко); постструктуралізм (Ж. Дерріда, Ж. Дельоз, Ж. Бодрийар, Ж. Ліотар). Нові течії філософії ХХ ст. – філософія глобальних проблем (А. Печчеї, А. Кінг, Л. Браук, Д. Форрестер та ін.); філософія техніки (Х. Шельскі, Ф. Рапп

та ін.). Відображення в сучасних дослідженнях соціокультурного буття людини кінця XX – початку XXI ст.

РОЗДІЛ II. СИСТЕМАТИЧНИЙ КУРС ФІЛОСОФІЇ.

ТЕМА 2.1. Філософське вчення про буття (онтологія). Виникнення і внутрішня логіка проблеми буття. Роздуми про світ, його існування, життя і смерть та їхнє значення в житті людини. Буття як реальність і абстракція. Поняття онтології. Основні онтологічні теорії. Онтологія в історико-філософському процесі. Антропоцентрична інтенція сучасних онтологічних проектів. Вихідні принципи, категорії, поняття теорії буття. Матерія як філософська категорія і об'єктивна реальність. Еволюція філософських і природничо-наукових поглядів на матерію. Простір і час як найзагальніші форми буття. Еволюція уявлень про простір і час. Статичність, динамічність, циклічність, лінійність та спрямованість часу. Безконечність простору і часу. Соціальний простір і час. Їх роль у процесі життєвого самовизначення людини. Соціально-історичний простір і час. Простір і час як форми духовної діяльності. Поняття “рух” і “розвиток”, “прогрес”. Рух як спосіб існування матеріального світу. Поняття зв'язку та розвитку. Суперечність як особливий тип зв'язку, єдність протилежностей, джерело руху і саморозвитку.

ТЕМА 2.2. Філософія пізнання (гносеологія). Структура пізнавального процесу. Поняття суб'єкта, об'єкта, предмета, мети, засобу та результату пізнання. Суб'єкт-суб'єктні, суб'єкт-об'єктні та об'єкт-об'єктні зв'язки й відношення у структурі пізнання. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання. Основні засоби чуттєвого та раціонального пізнання. Пізнання і творчість. Проблема істини в пізнанні та бутті людини (істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна та відносна). Істина і хибність. Практика як критерій істини. Основи категоризації мислення та роль філософських категорій як світоглядних орієнтирів. Зміст основних законів діалектики: закон взаємного переходу кількісних та якісних змін, закон єдності та боротьби протилежностей, закон заперечення заперечення. Принципи діалектики (об'єктивність, всезагальність, системність, історизм, розвиток, взаємозв'язок). Зв'язок законів і категорій діалектики. Зміст основних категорій діалектики: загальне, особливе, одиничне; сутність і явище; зміст і форма; можливість і дійсність; необхідність,

випадковість, свобода; причина, наслідок, взаємодія тощо. Методологічне значення законів, принципів і категорій діалектики для пізнання і практичної діяльності.

ТЕМА 2.3. Філософська антропологія. Людина як головне питання філософії. Розуміння сутності та природи людини в історії філософії: в епоху античності, у середньовіччі, в епоху Відродження та Нового часу у Європі. Людина у німецькій класичній філософії. Марксистське тлумачення сутності людини. Антропологічна філософія ХХ-го століття про природу людини та її місце у Всесвіті (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен). Людина в структурі буття в екзистенціалізмі М. Гайдеггера, Ж.П. Сартра, А. Камю, К.Ясперса. Екзистенціальні тенденції Київської філософської школи. Феномен людини в християнському еволюціонізмі П.Тейяра де Шардена. Проблема походження людини та спроби її вирішення в історії людської думки. Сучасні філософські та природничо-наукові теорії походження людини. Особливості філософського осмислення проблеми антропосоціогенезу. Фактори та рушійні сили антропосоціогенезу. Порівняльний аналіз альтернативних наукових пояснень походження людини (еволюційна теорія, трудова теорія антропосоціогенезу, ідеї космізму). Триєдність умов становлення людини: соціальність, праця, свідомість. Природне в людині і суспільстві. Поняття людської тілесності. Людина як соціокультурна форма буття. Проблема сенсу життя, смерті та безсмертя людини у сучасній філософській та науковій літературі.

ТЕМА 2.4. Особистість у вимірах філософського аналізу. Проблема особистості як складова частина загальнофілософської проблеми людини. Специфіка філософського дослідження проблеми особистості. Самоцінність особи. Уявлення про особистість у різних галузях наукового знання. Необхідність конкретно-історичного аналізу при розгляді проблеми особистості. Взаємовідношення особистості і суспільства. Взаємовідношення особистості і суспільства за умов тоталітарного і демократичного суспільного ладу. Гармонія взаємовідношення між особистістю і суспільством. Необхідність та умови самоствердження особистості, подолання її відчуження від влади, власності, від створених її працею цінностей, включення її до громадської діяльності. Людина, індивід, індивідуальність, особистість. Індивід як представник людського роду.

Особистість як сукупність соціально значущих рис індивіда. Місце свідомовольової компоненти у структурі і поведінці особистості. Індивідуальність як системна якість. Життєва позиція особистості та умови її формування. Активна і пасивна життєві позиції. Людина як особа. Культурні та буттєві виміри життя людини. Свобода, вибір та відповідальність особи. Совість і моральний обов'язок. Мораль і право. Розум і віра. Проблема відчуження і шляхи його подолання.

ТЕМА 2.5. Духовні виміри буття людини. Свідомість. Духовна діяльність, її особливості. Категорія «дух», її роль в осмисленні внутрішнього світу людини. Ідеальне, його природа. Дух і душа. Феноменологія духу. Духовно-практичне перетворення дійсності. Проблема походження та сутності духовного. Дух і свідомість. Походження та сутність свідомості як філософська проблема. Головні концепції походження свідомості. Свідомість як субстанція. Свідомість як функція мозку і відображення дійсності. Марксистська концепція свідомості. Феноменологічна концепція свідомості. Свідомість та буття у світі. Самосвідомість, її форми та структура, предметність та рефлексивність. Феномен несвідомого, його природа та функції. Місце несвідомого в духовному світі людини. Роль несвідомого в людському бутті. Деякі шляхи впливу на несвідоме (аутотренінг, медитація, молитва). Суспільна та індивідуальна свідомість і несвідоме. Архетипи колективного несвідомого. Форми суспільної свідомості. Духовність суспільства, політична свідомість і діяльність. Правосвідомість. Мораль як регулятор життєдіяльності. Естетична свідомість і освоєння світу. Специфіка релігійної свідомості. Феномен революційної свідомості.

ТЕМА 2.6. Соціальна філософія. Суспільство як світ людини. Основні підходи до розуміння суспільства. Матеріальне та ідеальне, суб'єктивне та об'єктивне в розвитку суспільства. Особливості функціонування і розвитку суспільства з позицій діалектики. Суспільство з позиції системного підходу. Соціум як ієрархічна система. Підсистеми, компоненти, елементи суспільного цілого. Структура суспільства. Загальні риси суспільства: самодостатня спільність індивідів, здатна до відтворення; спільна діяльність індивідів, спрямована на задоволення їхніх інтересів і потреб, як необхідна умова існування спільності; суспільні відносини між індивідами як форма їхньої спільної

діяльності. Демографічний фактор суспільного розвитку. Народонаселення – передумов і суб'єкт історичного процесу. Поняття соціального інституту. Інституційний характер суспільних відносин. Соціальний простір і соціальний час. Основні сфери життя суспільства. Розмаїтість поглядів на засади суспільного розвитку. Сутність духовного життя суспільства. Наука як сфера духовно-теоретичного освоєння дійсність, як вид діяльності з виробництва достовірного (істинного) знання. Громадянське суспільство, держава, право з соціально-філософських позицій. Феномен ідеології. Держава — базовий інститут політичної системи. Цивілізаційні функції держави. Сутність, структура та функції політичної системи. Політичні партії. Політична свідомість і політична культура як елементи політичної системи.

ТЕМА 2.7. Філософія культури. Поняття культури, її категоріальний статус в сучасному суспільствознавстві. Співвідношення технологічного і аксіологічного підходів в інтерпретації культури. Культура і цивілізація. Структура і внутрішня логіка розвитку культури, традиції і творчість. Матеріальна і духовна культура. Культура і природа. Культура і суспільство, їх взаємозв'язок. Дві форми буття культури в суспільстві: об'єктно-предметна і суб'єктно-особистісна. Соціальна детермінація та соціальні функції культури. Різноманіття культур в історії суспільства, різні типи їх взаємодії. Культура та ідеологія. Культура і науково-технічний прогрес. Проблема «масової» та елітарної культури. Проблема прогресу культури і його критеріїв. Глобалізація і долі культур народів світу. Культура і розвиток людини. Людина як творець і як творіння культури, як створення людиною самої себе в процесі діяльності. Культура як міра розвитку людини і суспільства.

ТЕМА 2.8. Філософія природи. Природа – виробництво – споживання. Історичні форми відношення людини до природи: образ природи у первинному суспільстві. Відношення людини до природи у стародавньому суспільстві. Образ природи у середньовіччі, в епоху Відродження і Новому часі. Природа як матеріальна передумова суспільства. Основні гіпотези виникнення, побудови та існування Всесвіту. Філософсько-світоглядний зміст проблеми відношення природи, людини та культури. Природа як універсум, космос, всезагальна сутність речей, об'єктивна реальність, природне докільля. Зовнішня

та внутрішня природи людини, «перша» та «друга» природи, біо- та ноосфера, «неорганічне» тіло людини. Природа як всезагальний предмет людської праці, засіб до життя та самоцінність. Історичні форми взаємодії суспільства і природи. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. «Географічний детермінізм» (Ш. Монтеск'є, Л. Мечніков та ін.), «геополітика» (Ф. Ратцель, Х. Маккіндер та ін.). Біосфера. Вчення В. Вернадського про ноосферу. Проблеми екології, екологічна культура, шляхи і методи її формування. Екологічна ситуація у сучасному світі. Біоетика – філософський аспект біології. Філософсько-світоглядні засади біоетики. Принципи біоетики. Проблеми біоетики. Етичні аспекти генної інженерії. Етичні проблеми клонування.

ТЕМА 2.9. Філософія історії. Проблема побудови теоретичних моделей суспільства. Розвиток суспільства як природно-історичний процес зміни суспільно-економічних формацій (К. Маркс), соціальних систем (Т. Парсонс), стадій «економічного росту» (У. Ростоу), еволюції типів культур (М. Вебер, П. Сорокін), круговороту локальних цивілізацій (А. Тойнбі). Ідея прогресу в історії соціальної філософії. Неможливість прогресу (Платон). Прогрес як еволюція розуму, культури, духовності людини (М. Кондорсе). Сутність діалектико-матеріалістичної концепції прогресу, її вихідні принципи. Матеріальні основи та духовне забезпечення прогресу. Рушійні сили, критерії та головні напрями прогресу. Ступені прогресу. Заперечення прогресу в історії. Прогрес як еволюція жорстокості (В. Енгельгард). Перспективи прогресу. Поняття цивілізації та цивілізаційних основ розвитку суспільства. Формація й цивілізація. Сучасна цивілізація, її особливості й суперечності. Західна стратегія розвитку цивілізації. Теорія локальних цивілізацій. Техніка й цивілізація. Проблема кризи цивілізації та шляхів виходу з неї. Діалектика цілісності та суперечності сучасного світу. Глобалізаційні процеси сучасності: перспективи, ризики, сподівання.

4. ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ.

Фахове випробування проводиться у формі тестування (одиничний вибір відповіді) та оцінюється у 60 балів з подальшим переведенням в 200 бальну систему; із комплексу дисциплін: «Філософія», «Історія філософії», «Соціальна філософія» та «Філософська антропологія» за білетами, затвердженими

кафедрою філософії, соціально-політичних і правових наук ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

5. СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК БІЛЕТУ.

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Філологічний факультет
БІЛЕТ № 1
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття ступеня _____ магістра _____
за спеціальністю _____ 033 - Філософія _____
(код та назва спеціальності)

Білет № 1

- 1. Позиція у теорії пізнання, згідно з якою частково або повністю заперечується можливість раціонального пізнання: 2 б.**
а) скептицизм;
б) агностицизм;
в) гностицизм;
- 2. Хронологічні межі аналітичної філософії - 2 б.**
а) початок 20-их — 60-ті роки XX ст.;
б) початок 20-их — 60-ті роки XIX ст.;
в) початок 20-их — 60-ті роки XVI ст.;
- 3. Доказ того, що вирогідний факт або твердження є істинним - 2 б.**
а) фальсифікація;
б) еманіція;
в) верифікація;
- 4. Один із напрямів філософії, основним методом якого є витлумачення текстів - 2 б.**
а) гноселогія;
б) герменевтика;
в) гомілетика;
- 5. Логічне визначення змісту поняття - 2 б.**
а) дефініція;
б) деструкція;
в) депрограмування;
- 6. Відображення в людській свідомості законів об'єктивного світу і суспільної практики, одержане в результаті активного практичного пізнання - 2 б.**
а) досвід;
б) відчуття;
в) абстрогування;
- 7. Те, що не потребує жодних доведень - 2 б.**
а) апорія;
б) асиметрія;
в) аксіома;
- 8. Теорія пізнання - 2 б.**
а) аксіологія;
б) гноселогія;
в) антропологія;
- 9. Вища форма цілеспрямованого й узагальненого пізнання суб'єктом істотних зв'язків і відносин між предметами і явищами, а також утворення нових ідей і програмування дій 2 б.**

- а) мислення;
- б) уявлення;
- в) відчуження;

10. Наукопроцінності, учення про природу духовних, моральних, естетичних та інших цінностей, їх зв'язок між собою, із соціальними, культурними чинниками та особистістю 2 б.

- а) аксіологія;
- б) епістемологія;
- в) онтологія;

11. Знання набуте в процесі досвіду -

2 б.

- а) апіорі;
- б) апостеріорі;
- в) анамнезіс;

12. Систематеоретичних, методологічних і аксіологічних установок, які взяті за зразок розв'язування наукових задач і які поділяють всі члени наукового товариства 2 б.

- а) парадигма;
- б) похибка;
- в) патристика;

13. Розділ філософії -

2 б.

- а) аксіологія;
- б) парапсихологія;
- в) сансара ;

14. Психічний процес, результатом якого є відображення окремих властивостей предметів і явищ безпосередньо за допомогою органів чуття -

2 б.

- а) відчуття;
- б) сприйняття;
- в) уявлення;

15. Посіднання двох взаємовиключних суджень, кожне з яких відзначається логічною доказовістю -

2 б.

- а) апорія;
- б) антиномія;
- в) апологетика;

16. Однобічний метод пізнання, що ґрунтується на визнанні механічного руху як єдиного способу існування і змін -

2 б.

- а) механіцизм;
- б) об'єктивізм;
- в) суб'єктивізм;

17. Принцип наукового пізнання -

2 б.

- а) історизм;
- б) агностицизм;
- в) індетермінізм;

18. Процес об'єднання будь-яких елементів (частин) в одне ціле -

2 б.

- а) деградація;
- б) емансипація;
- в) інтеграція;

19. Науково обґрунтоване припущення, висунуте для пояснення будь-яких явищ і вимагає перевірки досвідом або підтвердження фактами для того, щоб стати достовірною науковою теорією -

2 б.

- а) проблема;
- б) ідея;
- в) гіпотеза;

20. Внутрішній зв'язок елементів і процесів організованої певним чином системи матеріальних і духовних явищ -

2 б.

- а) форма;
- б) явище;
- в) зміст;

- 21. Мислення – це** **4 б.**
 а) спосіб організації практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта;
 б) заперечення існування об'єктивного змісту знання, впевненість в існуванні тільки відносних істин;
 в) вища форма активного відображення об'єктивної реальності, яка полягає у цілеспрямованому, опосередкованому і узагальненому пізнанні суб'єктом суттєвих зв'язків і відношень предметів та явищ, у створенні нових ідей, у прогнозуванні явищ та дій;
- 22. Релятивізм – це** **4 б.**
 а) спосіб організації практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта;
 б) заперечення існування об'єктивного змісту знання, впевненість в існуванні тільки відносних істин;
 в) вища форма активного відображення об'єктивної реальності, яка полягає у цілеспрямованому, опосередкованому і узагальненому пізнанні суб'єктом суттєвих зв'язків і відношень предметів та явищ, у створенні нових ідей, у прогнозуванні явищ та дій;
- 23. Метод – це** **4 б.**
 а) спосіб організації практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта;
 б) заперечення існування об'єктивного змісту знання, впевненість в існуванні тільки відносних істин;
 в) вища форма активного відображення об'єктивної реальності, яка полягає у цілеспрямованому, опосередкованому і узагальненому пізнанні суб'єктом суттєвих зв'язків і відношень предметів та явищ, у створенні нових ідей, у прогнозуванні явищ та дій;
- 24. Простір – це** **4 б.**
 а) одна з основних об'єктивних форм існування матерії;
 б) активне взаємовідношення, взаємодія протилежностей, їх єдність і протидія;
 в) вища форма відображення об'єктивної дійсності;
- 25. Протиріччя – це** **4 б.**
 а) одна з основних об'єктивних форм існування матерії;
 б) активне взаємовідношення, взаємодія протилежностей, їх єдність і протидія;
 в) вища форма відображення об'єктивної дійсності;

Разом 60 балів

Таблиця переведення у 200 бальну систему

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
100	102	104	106	108	110	112	114	116	118	120	122	124	126	128	130	132
27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43
134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	166
44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
168	170	172	174	176	178	180	182	184	186	188	190	192	194	196	198	200

Голова атестаційної комісії _____

(підпис)

Овчаренко Н.І.

(прізвище та ініціали)

Голова приймальної комісії _____

(підпис)

Омельченко С.О.

(прізвище та ініціали)

6. Критерії оцінювання.

Кількість тестових питань у білетах – 25. Тестові завдання закритої форми з вибором однієї правильної відповіді оцінюються: з 1 – 20 питання по 2 бали та з 21 – 25 питання по 4 бали (тобто всього 60 балів). Мінімальна кількість балів – 100 балів. До кожного з таких завдань пропонується 3 варіанти відповідей, серед яких лише одна є

правильною. При розробці критеріїв оцінки за основу бралася повнота і правильність відповіді, глибина освоєння історико-філософських теорій, концепцій, ідей та культура філософського мислення. Завдання вважатиметься виконаним правильно і вступник отримує 60 (200) балів, якщо обрано та певним чином позначено усі правильні варіанти відповідей. Завдання вважатиметься виконаним неправильно й учасник отримує від 0 до 90 балів, якщо позначено більшість неправильних варіантів відповідей або не позначено жодного правильного варіанту відповіді. В своїх відповідях вступники повинні продемонструвати глибину та усвідомленість філософських знань, уміння і навички застосовувати основні евристичні прийоми.

Переведення в 200 бальну систему здійснюється наступним чином:

Бали отримані на випробуванні	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Бал, що вноситься до відомості	100	102	104	106	108	110	112	114	116	118	120	122	124	126	128	130	132
Бали отримані на випробуванні	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43
Бал, що вноситься до відомості	134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	166
Бали отримані на випробуванні	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
Бал, що вноситься до відомості	168	170	172	174	176	178	180	182	184	186	188	190	192	194	196	198	200

7. Перелік тем для підготовки до випробування.

1. Предметне поле та функціональне призначення філософії.
2. Філософія Стародавнього світу. Зародження основних парадигм філософствування.
3. Філософія Середньовіччя.
4. Філософія епохи Відродження.

5. Західноєвропейська філософія Нового часу та Просвітництва.
6. Німецька класична філософія.
7. Некласична філософія.
8. Гуманістичний пафос вітчизняної філософії.
9. Постнекласична філософія: основні тенденції філософствування в ХХ - ХХІ ст.
10. Філософське вчення про буття (онтологія).
11. Філософія пізнання (гносеологія).
12. Філософська антропологія.
13. Особистість у вимірах філософського аналізу.
14. Духовні виміри буття людини. Свідомість.
15. Соціальна філософія.
16. Філософія культури.
17. Філософія природи.
18. Філософія історії.

8. Список рекомендованої літератури.

Основна.

1. Андрущенко В.П. Сучасна соціальна філософія: курс лекцій / В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко. – К.: Генеза, 1996. – 368 с.
2. Алексеев П.В. Философия. Учебник. Издание: 2-е переработанное и дополненное / П.В. Алексеев, А.В. Панин. – М.: “Проспект”, 1998. – 568 с.
3. Аристотель. Метафизика / Аристотель. - СПб.: К., 2002.- 826 с.
4. Аристотель. Політика / Аристотель.- К.: Основи, 2000.- 238 с.
5. Бичко А.К. Історія філософії / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.
6. Бердяев Н.А. О назначении человека // Н.А. Бердяев. - М., 1993. - 458 с.
7. Вернадский В.И. Философская мысль натуралиста / В.И. Вернадский // Мир философии. - М., 1992.- 567 с.
8. Винниченко В. Відродження нації / В. Винниченко. - К., 1990.- 728 с.
9. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій / В.С. Горський. – Київ: Наукова думка, 1997. – 287 с.

10. Гуссерль Э. Философия как строгая наука / Э. Гуссерль. - М., 1997. - 743с.
11. Декарт Рене. Міркування про метод: Щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках / Р. Декарт. - К.: Тандем, 2001.- 101 с.
12. Джеймс Вільям. Прагматизм / В. Джеймс. - Укр. пер. П. Насади. - К., 2000. - 142 с.
13. Драгоманов М. Літературно-публіцистичні праці / М. Драгоманов. - К., 1970.- 378 с.
14. Енциклопедичний філософський словник. – К.: Абрис, 2002. - 742 с.
15. Жильсон Э. Философ и теология / Э. Жильсон. - М., 1995. - 189 с.
16. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. – 3-е видання перероблене та доповнене – К.: КНТ, 2014 – 393 с.
17. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант. - пер. з нім. - К.: Юніверс, 2000. -501 с.
18. Кант І. Критика практического разума / І. Кант. - Б. м., 2001. - 543 с.
19. Кун Томас. Структура научных революций / Т. Кун. - Пер. с англ. - М., 2001.-605с.
20. Лазарев Ф.В. Философия: Учебное пособие / Ф.В. Лазарев, М.К. Трифонова. - Симферополь. Сонат, 1999. – 352с.
21. Локк Джон. Два трактата про врядування / Д. Локк. - Пер. з англ.- К., 2001. -264с.
22. Макиавеллі Н. Державець / Н. Макиавеллі. - К., 2003. - 89 с.
23. Маритен Жак. Философ в мире/ Ж. Маритен. - М., 1994. - 190 с.
24. Мозговий Л.І. Антропомістичні константи в структурі світогляду: Монографія // Л.І. Мозговий. - Вид. 3-те, перероб. і доп. / Слов'янськ: Видавництво «Друкарський двір», 2013. – 280 с.
25. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно - модульний курс: навч. посібник/Л.І. Мозговий, І.В. Бичко, Р.О. Додонов та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
26. Огородник І.В. Українська філософія в іменах: Навч. посібник / І.В. Огородник, М.Ю. Русин. – К.: Либідь, 1997. – 328 с.
27. Ортега-и-Гассет Хосе. Восстание масс/Х. Ортега-и-Гассет.- М.: АСТ, 2001.-509 с.
28. Попер К. Відкрите суспільство і його вороги / К. Попер. - У 2 т.- Т. 2.- К., 1994.
29. Платон. Государство / Платон. - М., 1999. - 654 с.
30. Рассел Б. Человеческое познание / Б. Рассел. - М., 1987. - 289 с.
31. Риккерт Генрих. Науки о природе и науки о культуре / Г. Риккерт. - М.: Республика, 1998. - 410 с.

32. Руссо Жан-Жак. Об общественном договоре / Ж - Ж. Руссо. - Трактаты. - М.: Ц, 2000. - 542 с.
33. Сартр Жан-Поль. Буття і ніщо / Ж.П.Сартр. - Нарис феноменологічної онтології. - К., 2001.- 850 с.
34. Соловьев В.С. Чтения о богочеловечестве. Духовные основы жизни. Оправдание добра / В.С. Соловьев. - Минск: Харвест, 1999. - 910 с.
35. Спиноза Бенедикт. Краткий трактат о Боге, человеке и его счастье: Богословско-политический трактат: Филос. Трактаты / Б. Спиноза.- М.: АСТ, 2000.- 398 с.
- 36.Спиркин А.Г. Философия: учебник / А.Г. Спиркин. - М.: Гардарики, 2001. – 736 с.
37. Тарасенко М.Ф. Історія Філософії України: Підручник / М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин, І.В. Бичко. - Київ: Либідь, 1994.- 413 с.
38. Тойнбі Арнольд Дж. Дослідження історії: У 2 т. / А.Д. Тойнбі.- К.: Основи, 1995.- Т. 1.- 613 с.
39. Федів Ю.А., Мозкова Н.Г. Історія Української філософії / Ю.А. Федів, Н.Г.Мозкова. - Київ: Україна, 2001.- 510 с.
40. Філософія: Курс лекцій, навч. посібник / І.В. Бичко, Ю.В. Осічнюк, В.Г. Табачковський та інш. – К.: Либідь, 1991. – 456 с.
41. Філософія: Підручник / Г.А. Заїченко, В.М. Сагатовський, І.І. Кальний і інші; за ред. Г.А. Заїченко та інш. – К.: Вища школа, 1995. – 455 с.
42. Философия: учебник для высших учебных заведений. – Ростов н/Д: «Феникс», 1998. – 576 с.
43. Философия: учебное пособие для высших учебных заведений, издание 2-е, переработанное и дополненное. – Ростов н/Д.: Феникс, 2000. – 576 с.
44. Франкл С.Л. Духовные основы общества / С.Л.Франкл. - М., 1992. - 480 с.
45. Франко І.Я. Про суспільний поступ / І.Я. Франко. - К., 1990. - 78 с.
46. Фромм. Э. Бегство от свободы / Э.Фромм. - М., 1992. - 480 с.
- 47.Фуко М. Археология знания / М. Фуко. - К.: Ника-Центр, 1996. - 206 с.
48. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / М. Хайдеггер. - М., 1993. - 445 с.
49. Хамітов Н.В. Філософська антропологія: словник. Видання 2-е, доповнене та перероблене / За ред.. Н.В. Хамітова. – К.: КНТ, 2014. - 472 с.
50. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс.- 2-еизд.- М., 1994.- 527 с.

Допоміжна.

1. Алексеев П.В. Философия: Учебник / П.В. Алексеев. - МГУ. - М., 2001. - 603 с.
2. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст): Підруч. для вузів / В.П. Андрущенко. - К.: Тандем, 2000. - 416 с.
3. Андрущенко В.П. Вступ до філософії. Великі філософи / В.П. Андрущенко. - Тов. "РНФ", 2005. - 512 с.
4. Антология мировой философии. - М.: АСТ, 2001. - 958 с.
5. Барулин В.С. Социальная философия: Учебник / В.С. Барулин. - М., 1999. - 558 с.
6. Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник / І.В. Бойченко. - К.: Знання, 2000. - 723 с.
7. Всемирная энциклопедия: Философия / Гл. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. - М., 2001. - 1311 с.
8. Гуревич П.С. Философская антропология: Учеб. пособие для вузов / П.С. Гуревич. - М., 2001. - 454 с.
9. Гуревич П.С. Философия культуры: Учеб. для вузов / П.С. Гуревич. - М., 2001. - 349 с.
10. Історія філософії: Підручник / За ред. проф. В.І. Ярошевича. - К.: Знання, 2002. - 774 с.
11. Історія філософії: Словник / За ред. проф. В.І. Ярошевича. - К.: Знання, 2005.- 1200 с.
12. Канке В.А. Философия: Учеб. Пособие / В.А. Канке. - М.: Логос, 2001. - 270 с.
13. Кемеров В.Е. Хрестоматия по социальной философии: Учеб. пособие для вузов / В.Е. Кемеров. - М., 2001. - 569 с.
14. Рефераты по философии / Под ред. В.П. Кохановского.- Ростовн / Д, 2001.- 478 с.
15. Сухина В.Ф. Практикум по философии: Учеб. Пособие / В.Ф. Сухина. - Х.:Фолио, 2001.- 428 с.
16. Философия: Учеб. для студ. вузов / Под ред. В.Н.Лавриненко, В.П. Ратникова.- М., 2001.- 677 с.
17. Философия: Краткий тематический словарь / Под ред. Т.П. Матяш, В.П. Яковлева. - Ростов н/Д.: Феникс, 2001. - 414 с.
18. Философский энциклопедический словарь / Ред.-сост.: Е.Ф. Губский и др. - М., 2002.- 574 с.

19. Філософія: Навч. посіб. для студ. і асп. вузів / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко та ін.; За ред. І.Ф.Надольного. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Вікар, 2005. - 455 с.
20. Філософія: Посібник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, В.Д. Гвоздецький, Л.А. Чекаль. - К., 2001.- 575 с.